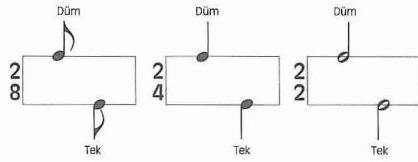

"Gördüm seni bir gün yeni açmış güle dön-
düm" mısrayla başlayan uşşak şarkısı; Be-
kir Sıtkı Sezgin'in rast makamında, "Bu
dervişlik yoluna sıdk ile gelen gelsin" mıs-
rayla başlayan ilâhisi bu usulle ölçülmüş
eserlerden bazılarıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Suphi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstan-
bul 1935-40, II, 5; IV, 279-280; Hüseyin Sâded-
din Arel, *Türk Müsiki Nazariyatı Dersleri* (haz.
Onur Akdoğan), Ankara 1991, s. 81-84; Özkan,
TMNÜ, s. 565, 568-569; Sadettin Heper, "Türk
Musikisinde Usuller", *MM*, sy. 344 (1978), s. 10.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

NÎM-ZENCİR

(نیم زنجیر)

Türk müsikisi usullerinden.

Yüz yirmi zamanlı zencir usulünün za-
man sayısı bakımından yarısı olduğundan
"yarım zencir" anlamında nîm-zencir de-
nilen bu usul beş ayrı usulün sıralanması
ile oluştuğu için "dizi usuller" sınıfında yer
alır. Zencirle benzerliği, sadece zaman sa-
yısı ve zencir gibi farklı usullerin sıralanma-
sından meydana gelmiş olmasından ibar-
ettir.

Nîm-zencir usulü bir ağır düyek (8/4),
bir lenk fahte (10/4), bir nîm-çenber (12/4),
bir âyin devr-i revânî ile (14/4) bir nîm-
bererşan (16/4) usullerinin kendi forma-
larında sıralanmasıyla oluşur. Zencir usu-
lünü meydana getiren usullerin dörder
zaman artarak sıralanmasına karşılık nîm-
zencir usulünü meydana getiren usuller
ikişer zaman artarak sıralanır ve bunlar
hep ikinci mertebeleriyle kullanılır. Bu se-
beple daha çok peşrev ve bestelerin bes-
tellenmesinde kullanılan nîm-zencir usu-

lünün de 60/4'lük mertebesi tercih edil-
miştir. Usuldeki darbların kuvvetli ve ha-
fifliliği usulü meydana getiren usullerdeki
gibidir. Bu usulle ölçülmüş eserlerden gü-
nümüze ancak Muzaffer'in hüseyinî peş-
revi ulaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Suphi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstan-
bul 1935, II, 164-165; Özkan, *TMNÜ*, s. 687.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

NİMET

(النعمة)

Kur'an-ı Kerim'de yer alan
kavramlardan biri.

Sözlükte masdar olarak "bolluk ve iyi
hal içinde olmak", isim olarak "maddî ve
mânevî imkânlar" anlamına gelen nîmet
(na'me) kelimesini (*Lisânü'l-Arab*, "n'am"
md.; *Kâmus Tercümesi*, IV, 500). İbnü'l-
Cevzî "insana refah ve mutluluk sağlayan
meşru şey" (*Nüzhetü'l-a'yün*, s. 597), Sey-
yid Şerîf el-Cürcânî "özel bir amaç veya be-
del gözetilmeksizin yapılan iyilik" diye ta-
nımlamıştır (*et-Ta'rifât*, "Ni'met" md.).

Kur'an-ı Kerim'de nîmet kavramı fiil ka-
lıplarında on sekiz, isim olarak elli dört ve
na'im (bol nîmet) şeklinde on yedi âyette
geçmektedir. Bir âyette fiil kalıbıyla yer
alan nîmet kavramı Hz. Peygamber'e izâ-
fe edilmekte (el-Ahzâb 33/37), iki âyetin bi-
rinde, Firavun'un İsrâiloğulları'nı köle ola-
rak çalıştırmasının kendisi tarafından ni-
met diye telakki edilmesi Hz. Mûsâ tara-
fından eleştirilirken kelime ona nisbet edil-
mekte (eş-Şuarâ 26/22), diğerinde de kar-
şılıksız malî harcama yaparken rabbinin rı-
zâsını talep etmekten başka kimsenin nez-
dinde şükran beklentisi olmayan iyi insan
tipi tasvir edilirken kullanılmaktadır (el-
Leyl 92/19). Buna göre Kur'an'da yer alan
nîmet kavramı üç istisna dışında seksen
altı defa Allah'a izâfe edilmektedir (M. F.
Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "n'am" md.). Aslı-
nda, "Sizin nezdinizde nîmet namına bulu-
nan her şey hiç şüphe yok ki Allah'tandır"

meâlindeki (en-Nahl 16/53) ilâhî beyan çer-
çevesinde sözü edilen nîmet istisnalarının
ikisi neticede Allah'a nisbet edilmiş olur.
Firavun'un tavrında ise nîmet niteliği taşı-
yan bir husus yoktur.

Nîmet olarak değerlendirilen şeylerin
maddî ve mânevî olmak üzere ikiye ayrıl-
ması mümkündür. Maddî nîmetler dün-
yada varlığın devamı için gerekli olan her
şeyi içerir: Su, bitkiler, ekin ve meyveler,
eşler, oğullar ve torunlar, giyecekler, dağ-
lar, ırmaklar, yollar, yıldızlar, gece ve gün-
düz, gemilerin denizde yüzmeleri ve tabia-
tın düzenli biçimde işlemesi gibi. Nahl sû-
resinde bunların çoğuna temas edilir (16/
5-18, 53, 65-72, 78-83, 114, 121). Bunun
yanında insanların dünya hayatında kar-
şılaştığı çeşitli sıkıntıları Cenâb-ı Hakk'ın
gidermesi, dua ve taleplerine icabet et-
mesi, insanlara yaşama sevinci vermesi
gibi sayılamayacak kadar çok nîmet mev-
cuttur. Mânevî nîmetlere gelince Kur'an'da
nîmet kavramı hidayet, iman ve bun-
ların sağladığı ebedî hayattaki mutluluk
üzerine yoğunlaşmaktadır. İbnü'l-Cevzî ni-
met kelimesinin Kur'an'da on mânaya gel-
diğini, bunlardan yalnızca birinin güzel ya-
şama imkânları alanına girdiğini, diğer-
lerinin din, kitap, nübüvvet, Hz. Muham-
med'in kendisi, İslâmiyet, lutuf ve ihsan,
sevap ve mükâfat gibi mânalara geldiğini
belirtir (*Nüzhetü'l-a'yün*, s. 597-599). Kur-
'an'a göre gerçek nîmet, Cenâb-ı Hakk'ın
"ruhumdan üflediğim" diye nitelendirdiği
insanın (el-Hicr 15/29) selim fıtratını boz-
mayıp O'na bağlanmasıdır. İnsanla yara-
tıcısı arasındaki bu ilgi âhiret hayatına da
taşınarak cennet nîmetlerinden övgüyle
söz edildikten sonra Allah'ın kulundan
memnun oluşunun her nîmetin üstünde
bulunduğu belirtilir (et-Tevbe 9/72). Kur-
'ân-ı Kerim'de âhiret hayatının nîmetlerin-
den söz edilen on altı âyette "na'im" keli-
mesi kullanılır.

Kur'an'da kendilerine nîmet verildiği bil-
dirilenlerin başında peygamberler gelir.
Bunların arasında Hz. Süleyman (en-Neml
27/19), Mûsâ (el-Kasas 28/17) ve İsâ (ez-
Zuhruf 43/59) özellikle zikredilir; ayrıca

